

Ахновська І.О., Болгов В.С.
Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ЯК АКСЕЛЕРАТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У процесі розвитку цифрової економіки важливим є людський капітал. Доведено, що між цифровою економікою та економікою знань є прямий та обернений зв'язок: економіка знань є запорукою розвитку цифрової економіки. У свою чергу, цифрова економіка є основою розвитку економіки знань.

Ключові слова: цифрова економіка, економіка знань, цифровізація, розвиток.

Сьогодні все більше уваги приділяється цифровим технологіям, і все частіше цифрова економіка переплітається з традиційною. Економіку, що базується на цифрових комп'ютерних технологіях, називають також інтернет-економікою, новою економікою, digital-економікою, GAFA-економікою, on-demand economy або веб-економікою. Саме вона є акселератором соціально-економічного життя людства, змінює підхід до ведення бізнесу. З іншого боку, основною проблемою розвитку цифрової економіки в Україні є відсутність системної державної політики у цій сфері.

Проблеми розвитку цифрової економіки досліджували у своїх наукових працях такі зарубіжні і вітчизняні науковці, як В. Айзексон, Т. Батракова, С. Бранд, Дж. Вейлз, Е. Вільямс, Б. Гейтс, О. Голобородько, О. Гудзь, Г. Жекало, Г. Карчева, Ю. Кіндзерський, Н. Краус, К. Краус, М. Кулинич, С. Хантінгтон, Г. Чмерук, Т. Штець та інші. Оскільки найголовнішим фактором цифрової економіки є інформація та знання, вважаємо за доцільне розглянути цифрову економіку як передумову і підґрунтя економіки знань.

У 1995 році Ніколас Негропonte вжив термін «електронна економіка». Сьогодні ми можемо сказати, що цей термін – «електронна економіка» - включає дві складові – Інтернет-економіку, тобто середовище для ведення електронного бізнесу та цифрову економіку – середовище, де відбувається виробництво, обмін, розподіл та споживання електронних товарів і розрахунки за допомогою електронних грошей. У тому ж 1995 році, завдяки Дональду Тапскотту, з'явився термін «цифрова економіка».

Як вважає Г. Чмерук [1], цифрова економіка посідає в національних економіках держав окреме місце, кардинально вирізняється серед інших секторів економіки за багатьма параметрами, найважливішими з яких є основний ресурс економіки, переважаючий тип господарських зв'язків, ринки, збут продукції, темп змін в економіці, зміни на ринку праці, тому її доцільно виділяти в окремий сектор економіки. На думку вченої, основними відмінностями цифрової економіки від інших секторів є основний ресурс (інформація), переважаючий тип господарських зв'язків (на вимогу), глобальний характер, збут, що супроводжується великою кількістю посередників, швидкі темпи росту та зміни на ринку праці. Аналіз підходів до визначення сутності цифрової економіки наведено у табл.1.

Таблиця 1 – Альтернативні підходи до визначення сутності цифрової економіки

Джерело	Визначення
Веретюк С.	ще нереалізована трансформація всіх сфер економіки завдяки перенесенню всіх інформаційних ресурсів та знань на комп'ютерну платформу
Войнаренко М., Скоробогата Л.	економіка, в якій всі економічні процеси, за винятком виробництва товару, протікають незалежно від реального світу, товари та послуги не мають фізичного носія, та є "електронними"
Кіт Л.	трансформація всіх сфер економіки завдяки перенесенню інформаційних ресурсів та знань на комп'ютерну платформу з ціллю їх подальшого використання (включаючи там, де це можливо) на цій платформі
Коляденко С.	економіка, що базується на виробництві електронних товарів і сервісів високотехнологічними бізнес-структурами і дистрибуції цієї продукції за допомогою електронної комерції
Карчева Г., Огородня Д., Опенько В.	інноваційна динамічна економіка, що базується на активному впровадженні інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій в усі види економічної діяльності та сфери життя суспільства, що дозволяє підвищити ефективність та конкурентоспроможність окремих компаній, економіки та рівень життя населення
Норець Н., Станкевич А.	система економічних і політичних, соціальних і культурних відносин, заснованих на використанні цифрових інформаційно-комунікаційних технологій

Фіщук В.	економіка, що застосовує цифрові технології та сервіси
Tarpscott Donald	економіка, що заснована на домінуючому застосуванні цифрових технологій
Tugui Alexandru	конкретна економічна форма прояву виробництва товарів і послуг в якій домінують цифрові технології, де інформаційні потоки функціонально залежать від ІКТ

На думку М. Кулинич [2], цифровізація є благом тільки тоді, коли вона призводить до зростання прибутку. Автор також пропонує прискорений сценарій цифрового розвитку України, а саме: усунення перешкод, які заважають розвитку цифрової економіки, впровадження стимулів і мотивацій до цифровізації, створення попиту та формування потреб до цифровізації, розвиток цифрової інфраструктури, поглиблення цифрових компетенцій та розвиток цифрового підприємництва.

Грунтовним, на наш погляд, є дослідження Т. Штець [3], яка детально описує концептуальні характеристики сектора цифрової економіки: ключові поняття, в якості яких науковиця визначає цифрову економіку, цифровізацію, цифрові технології, електронний бізнес, електронну комерцію, цифрову інфраструктуру, мережі, платформи, цифрові комунікації, блокчейн, цифровий розрив та Індустрію 4.0; ознаки; мету; цілі; основні системи та умови формування; індикатори розвитку; фактори впливу та шляхи розбудови.

Міжнародна організація ОЕСД виділяє наступні компоненти цифрової економіки: електронний бізнес, підтримуюча інфраструктура та електронна комерція. При цьому, основними принципами цифровізації економіки України є доступність, цільове призначення, «точка росту», незалежність, різноманітність засобів, відкритість, стандартизація, довіра, сфокусованість та комплексність. Основними проблемами розвитку цифрової економіки в нашій країні є низький рівень розвитку інфраструктури, нестача фахівців, низька технологічна доступність, застарілість техніки і технологій, порушення авторських прав та об'єктів інтелектуальної власності, нівелювання ціни цифрового продукту, ігнорування локалізації під український ринок провідних виробників програмного забезпечення, і, - головне, - низький рівень державної підтримки модернізації основних засобів на цифрові. У «Цифрових аджендах України-2020» передбачено стратегічне завдання – усунення технологічного розриву між Україною та розвинутими країнами.

Таким чином, цифрова економіка описує той вид економіки, де основними засобами виробництва виступають цифрові дані. Між цифровою економікою та економікою знань є прямий та обернений зв'язок: економіка знань є запорукою розвитку цифрової економіки. У свою чергу, цифрова економіка є основою розвитку економіки знань. Для успішного формування цифрової економіки потрібні ефективно функціонуючі три компоненти – нормативно-правова база, навички, необхідні для використання можливостей цифрових технологій та ефективні інститути.

Список використаних джерел

1. Чмерук Г. Цифрова економіка як окремий сектор національної економіки держави. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 27. Ч. II., С. 92-97.
2. Кулинич М. Тенденції становлення цифрової економіки в глобальному економічному просторі. *Modern Economics*. 2019. № 16(2019). С. 57-63. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V16\(2019\)-08](https://doi.org/10.31521/modecon.V16(2019)-08).
3. Штець Т.Ф. Дослідження концептуальних характеристик сектора цифрової економіки. 2019. №3. С. 91-95.

